

ALTER-NATO-R
PLATFORMA ZA IZGRADNJU MIRA
KAO ALTERNATIVA
PRIKLJUČENJU RH NATO SAVEZU

Autor:

Centar za mirovne studije

Program istraživanja i javnih politika

Programska cjelina: sigurnost i ljudska prava

Zagreb, rujan 2007.

Izdavač:

Centar za mirovne studije, Nazorova 1, Zagreb

Za izdavača:

Gordan Bosanac

Ova publikacija objavljena je uz financijsku pomoć Fondacije Heinrich Böll. Stajališta izražena u ovoj publikaciji nisu nužno u skladu sa stavovima Fondacije Heinrich Böll.

Centar za mirovne studije uključuje se u javnu raspravu o potencijalnom pridruživanju RH NATO savezu prezentacijom hrvatskoj javnosti dvaju važnih segmenata vezanih uz sigurnosnu politiku RH.

Dosadašnja Vladina politika priključenja RH NATO savezu i prateća javna rasprava obilježene su dvama dominantnim problemima – manjkom transparentnosti i nedostatkom alternativne politike. Takav nekritičan, pasivan i za javnost nedovoljno otvoren proces odlučivanja i provođenja nacionalne sigurnosne politike smatramo opasnim za kvalitetu i stabilnost demokracije i sigurnost hrvatskoga društva.

Sustavnim zagovaračkim djelovanjem CMS iduću godinu namjerava pozitivno utjecati na ta dva problema vezana uz Vladinu politiku priključenja RH NATO savezu, i to dvjema ključnim inicijativama:

1. predstavljanjem alternativne sigurnosno-razvojne politike ulasku RH u NATO – **ALTER-NATO-R - Platforme za izgradnju mira**
2. temeljitim praćenjem komunikacijske strategije Vlade RH vezane uz proces priključenja RH NATO savezu (**NATO WATCH**) kontinuiranom analizom medijskih napisa te dokumenata i objava Vlade RH

ALTER – NATO – R PLATFORMA ZA IZGRADNJU MIRA

SEдам KORAKA KAKO PODIĆI RAZINU SIGURNOSTI U RH (STVARANJE BRANDA «HRVATSKA ZEMLJA IZGRADNJE MIRA»)

- 1. Odgoditi odluku o što skorijem pristupanju RH NATO savezu kako bi se izbjegao jaz između preuzetih obveza i rizika te manjka stručnih i upravnih kapaciteta RH.*
- 2. Nastaviti procese priključivanja RH Europskoj uniji, a time i reforme pravosuđa, javne uprave, regionalnog razvoja, zaštite ljudskih prava, suzbijanja korupcije i organiziranoga kriminala.*
- 3. Pojačati aktivnosti u sklopu Partnerstva za mir te tim mehanizmom održavati kvalitetne kontakte s NATO savezom – nastaviti reforme demokratizacije, profesionalizacije i depolitizacije vojske. U sklopu Partnerstva za mir jačati suradnju članica Partnerstva iz regije zajedničkim programima demilitarizacije i djelovanja u slučaju ekoloških, humanitarnih i elementarnih nepogoda i katastrofa.*
- 4. Usvojiti i aktivno provoditi Nacionalni program izgradnje mira na tragu već dogovorene Platforme za izgradnju mira koju su u Vukovaru u prosincu 2005. godine podržale lokalne vlasti iz različitih poslijeratnih regija i organizacije civilnog društva.*
- 5. Osnovati Agenciju za izgradnju mira koja će koordinirati međuresorske aktivnosti vezane uz provođenje Nacionalnog programa izgradnje mira.*
- 6. Uključiti RH u Međunarodnu mrežu ljudske sigurnosti te predložiti osnivanje međunarodne Agencije o ljudskoj sigurnosti u sklopu UN-a sa sjedištem u RH te osnivanje Direktorata za izgradnju mira pri Europskoj komisiji.*
- 7. Revidirati mandat vojnog angažmana RH u Afganistanu – umjesto vojnih snaga oformiti mirovne timove RH koji će raditi na socioekonomskom razvoju Afganistana putem Agencije za izgradnju mira i pružati razvojnu novčanu i tehničku pomoć.*

ZAŠTO NAM TREBA ALTERNATIVA ULASKU HRVATSKE U NATO SAVEZ?

Stajalište je CMS-a da ulazak RH u NATO savez nije kvalitetno rješenje u kontekstu unutarnjih i vanjskih sigurnosnih i razvojnih izazova s kojima se suočava hrvatsko poslijeratno i još tranzicijsko društvo. Istodobno, aktualna Vladina politika priključenja nije razmotrila šire značenje i izazove sigurnosti hrvatskoga društva, kao i rizike zbog nedovoljno osmišljenoga članstva, obveza i djelovanja RH u NATO savezu.

CMS polazi od šire definicije sigurnosti kao LJUDSKE SIGURNOSTI kojoj je središnji cilj zaštita ljudskih sloboda, prava i prilika za stabilan socio-ekonomski razvoj. „Ljudska sigurnost“ nov je pojam u međunarodnoj sigurnosnoj politici koju promiču između ostalih Ujedinjeni narodi kao cjelovitiji odgovor na sigurnosne izazove ere globalizacije, gdje se politički, ekonomski, ekološki i vojni rizici isprepleću a njihovo sprječavanje ili odvracanje nemoguće je isključivim djelovanjem država i njihovih vojnih snaga. Stoga mislimo da usko i nedorečeno inzistiranje na ulasku RH u NATO savez neće ukloniti glavne sigurnosne izazove hrvatskom društvu koji uvelike izvire iz naslijeđa rata i otežane demokratizacije, a to su:

- slabost funkcioniranja pravne države i unutarnje kontrole državnih institucija pogoduju sistemskoj korupciji, malverzacijama s državnom imovinom i javnom nabavom, moći organiziranoga kriminala (trgovina oružjem, ljudima, drogom), stvarajući plodno tlo za pojavu terorizma, te su glavni razlog općeg osjećaja nesigurnosti građana
 - unatoč pozitivnim pomacima, civilni nadzor nad represivnim aparatom države (vojska, policija i sigurnosno-obavještajne službe) i dalje je slab a zloporabe iz proteklog desetljeća još nisu rasvijetljene
 - nedostatno osmišljena i aktivna politika regionalne sigurnosti i razvoja koja bi pridonijela stabilnosti odnosa RH i susjednih država, posebice onih nastalih raspadom SFRJ
 - poslijeratna područja Republike Hrvatske uvelike zaostaju u socioekonomskom razvoju zbog uništenoga gospodarstva, manjka radno sposobnog stanovništva i slabih društvenih veza temeljenih na povjerenju
 - nerazvijenost kulture različitosti i ljudskih prava te nenasilnog ophođenja sukobom, što pogoduje ksenofobiji, rasizmu, nacionalizmu, političkom ekstremizmu, a time i ukupnoj nesigurnosti hrvatskog društva
 - opterećenost hrvatskog društva ratnim traumama 90-ih godina, ali i onih iz Drugog svjetskog rata, što ima za posljedicu krute ideološke podjele, sporo suočavanje s odgovornošću za ratne zločine počinjene na svim stranama te stvaranje rizika od političkog ekstremizma i otpora mirotvornoj regionalnoj politici
 - preopterećenost državne uprave brojnim reformama koje ne prati adekvatno povećanje političke i administrativne sposobnosti, što rezultira reaktivnim politikama i manjkom inovacije
 - velika ovisnost hrvatskoga gospodarstva o turizmu (20% BDP-a), čija je uspješnost izravno uvjetovana sigurnošću zemlje i strategijom održivog razvoja koji se temelji na očuvanju prirode
- Dok ulazak, ali isto tako i suradnja RH s NATO savezom može pozitivno utjecati na

smanjenje rizika vezanih uz transparentnost i efikasnost rada represivnog aparata (što je i uočljivo u proteklih sedam godina sudjelovanja Hrvatske u Partnerstvu za mir), CMS drži da ulazak u NATO savez sam po sebi ne može utjecati na smanjenje ostalih sigurnosnih rizika, koji zahtijevaju mnogo širu, multidimenzionalnu sigurnosno-razvojnu politiku temeljenu na suradnji s nizom međunarodnih i regionalnih udruga i saveza. Štoviše, ulazak RH u NATO savez u iduće dvije godine smatramo preuranjenim i kontraproduktivnim, upravo zbog postojećih unutarnjih i potencijalnih novih vanjskih rizika za sigurnost hrvatskog društva:

- ne može se očekivati da će povećane prijetnje od međunarodnog terorizma s kojima se suočavaju sve članice NATO saveza, pa tako potencijalno i Hrvatska, imati protutežu u pravodobnom i naglom porastu učinkovitosti pravne države i represivnog aparata RH

- upitna je spremnost hrvatskih državnih institucija (posebice MORH-a) za intenzivno prilagođavanje NATO standardima u preostalom iznimno kratkom roku od godinu i pol (posebice s obzirom na vjerovatne potrebe nabave opreme), što bi moglo rezultirati neracionalnim trošenjem javnog proračuna, nekvalitetnim rješenjima te zloporabama u javnoj nabavi

- eventualna stradavanja hrvatskih vojnih snaga u vojnim misijama NATO saveza u drugim dijelovima svijeta mogu utjecati na povećanje ksenofobije, pa i nasilja u zemlji i regiji (npr. rizik od povećanja antiislamizma u Hrvatskoj i susjednoj BiH), te bi mogle izazvati i političke potrebe

- još uvijek krhki mehanizmi zaštite ljudskih prava, kao i manjak civilnog nadzora nad represivnim aparatom mogu rezultirati kršenjem ljudskih prava. Hrvatske vojne snage i državne institucije u eventualnim zajedničkim antiterorističkim ili vojnim akcijama NATO saveza mogle bi ih drastično narušiti, što je protivno s temeljnim vrijednostima ustavnog poretka (npr. nezakonit progon potencijalnih terorista kako u Hrvatskoj tako i u inozemstvu, pretjerana uporaba sile u inozemstvu, i sl.)

- kompleksnost političkih odnosa u NATO savezu, koji se suočava s izazovima vlastite transformacije, zahtijeva iznimno razvijene pregovaračke sposobnosti svake male zemlje koja pokušava uskladiti svoje članske obveze u NATO savezu s vlastitim specifičnim razvojnim i sigurnosnim prioritetima. Činjenica da su hrvatska ekspertiza u sigurnosnoj politici te diplomatski kapaciteti vrlo ograničeni dovodi u pitanje sposobnost kvalitetnog pregovaračkog pozicioniranja RH prilikom ionako vrlo zahtjevnog donošenja odluka u NATO savezu. Pregovarački prostor koji RH ima na raspolaganju i pregovaračka pozicija RH nisu uopće jasni, posebice s obzirom na pitanja koja najviše brinu hrvatske građane – prisutnost vojnih postrojbi i vojnih baza na teritoriju RH, stavljanje na raspolaganje domaćih postrojenja i baza (tzv. Host Nation Support), preventivne mjere vezane uz rizik od terorizma koji bi mogao naštetiti hrvatskom turizmu, uvjete sudjelovanja hrvatskih vojnih snaga u međunarodnim misijama (vojna ili civilna komponenta).

ALTER-NATO-R: PLATFORMA ZA IZGRADNJU MIRA KAO ALTERNATIVA NATO SAVEZU

Kako bi RH kvalitetno prevladala sigurnosne izazove, Centar za mirovne studije misli da nepunih 12 godina nakon završetka rata Hrvatska mora osmisliti svoju sigurnosnu politiku, i to ne što bržim priključenjem NATO savezu nego razvitkom i provedbom sveobuhvatne nacionalne Platforme izgradnje mira kojom bi se sigurnosni ciljevi povezali s razvojima te integrirali u niz postojećih javnih politika – od obrazovne preko gospodarske do međunarodne. Naš prijedlog alternative ulasku u NATO savez temelji se na zajedničkom promišljanju mirovnih aktivista te predstavnika lokalnih vlasti u protekle tri godine, koje je rezultiralo radnim dokumentom **Platforma za izgradnju mira u RH** iz prosinca 2005. usvojenim na konferenciji u Vukovaru. Prihvatilo ga je 60 pojedinaca i udruga. U ljeto 2006. godine **Platforma za izgradnju mira** postala je zajednička okosnica mrežnog djelovanja dvanaest udruga iz različitih poslijeratnih regija Republike Hrvatske.

U tom pothvatu zalažemo se za otvorenost RH suradnji s nizom međunarodnih sigurnosnih i razvojnih udruga i saveza, pa tako i s NATO savezom, gdje suradnju idućeg desetljeća ponajprije vidimo u postojećem mehanizmu **Partnerstva za mir**, koji se pokazao korisnim pri povećanju transparentnosti i demokratizacije državnog represivnog aparata. Time RH može nastaviti s podizanjem standarda učinkovitosti, transparentnosti i zaštite ljudskih prava unutar svog sigurnosno-obrambenog sustava a da se ne obvezuje na doprinos i intenzitet prilagodbi koji su u suprotnosti s vlastitim kapacitetima te nekim sigurnosnim ciljevima. U vanjskoj sigurnosnoj politici zalažemo se za konzistentno poštovanje temeljne ustavne vrijednosti mirotvorstva te vojnu ulogu RH vidimo ponajprije kao obrambenu i u sklopu međunarodnog poretka zaštite ljudskih prava koji mora biti glavni kriterij za eventualnu vojnu intervenciju oružanih snaga RH izvan granica zemlje. Uz NATO savez, vidimo i druge međunarodne mreže, institucije i organizacije u kojima bi RH trebala intenzivirati svoje djelovanje, kao što su Međunarodni kazneni sud, Komisija za izgradnju mira, UNDP te Vijeće Europe, Europska komisija i Europski parlament. Zalažemo se za što skorije priključenje RH u mrežu država članica Human Security Network, koja promiče koncept ljudske sigurnosti odnosno povezanost politika socioekonomskog razvoja, zaštite ljudskih prava i obrane. Posebno RH treba nastaviti s reformama radi priključenja Europskoj uniji.

Poslijeratni kontekst u kojemu se Hrvatska polako razvija treba biti nova prilika za pozicioniranje RH na međunarodnoj sceni. Držimo da se Hrvatska mora profilirati kao nositeljica mira i razvoja u regiji, gdje će te ciljeve postići tako da surađuje s dominantnim vojnim savezima a svoj kapacitet usmjerava u razvoj branda "izgradnje mira". Kao jedan od prvih koraka preporučujemo Vladi RH da osnuje **Agenciju za izgradnju mira**, čije će zaduženje biti koordinirati i implementirati zadatke iz Platforme za izgradnju mira, a ujedno će biti i agencija koja dodjeljuje razvojnu pomoć zemljama u svijetu. Posebnu energiju treba usmjeriti na vođenje vanjske politike zemlje, koja će biti ključni mehanizam brandiranja Hrvatske kao zemlje posvećene izgradnji mira većom ljudskom sigurnošću, za što je posebno povoljno vrijeme prije desetogodišnjice proslave pune mirne reintegracije hrvatskoga Podunavlja. Osim jačanja vanjske politike, ključno je novac i intelektualne kapacitete usmjeriti na

integriranje politike izgradnje mira na unutarnjem planu. Sinergija tih dviju aktivnosti i provođenja mjera iz Platforme za izgradnju mira podići će razinu unutarnje i vanjske sigurnosti naše zemlje.

Hrvatska će nastaviti suradnju s NATO savezom putem Partnerstva za mir, što će osigurati daljnju demokratizaciju i depolitizaciju hrvatske vojske. U Partnerstvu za mir RH će imati priliku nastaviti i s demilitarizacijom ne samo svojih snaga nego i regije. Upravo u Partnerstvu za mir RH će moći kvalitetno pridonijeti i demilitarizaciji regije.

Time RH ni na koji način neće biti vojno marginalizirana, već će zbog specifičnosti svog poslijeratnog razvoja zadržati više manevarskog prostora za kvalitetnije odlučivanje o uključivanju u međunarodne vojne aktivnosti i integracije. Suradnjom putem Partnerstva za mir (u kojemu su sada gotovo sve zemlje iz regije) učiniti će se i manje vjerojatnima sve vojne regionalne prijetnje. Fokus je potrebno usmjeriti na razvoj civilnog djelovanja oružanih snaga (katastrofe, požare, akcije spašavanja i sl.) koje mogu biti dominantna odrednica razvoja oružanih snaga u kontekstu stvaranja branda Hrvatske kao zemlje nositeljice izgradnje mira.

Oružane snage RH ostat će po veličini u okvirima koji su zacrtani prema sadašnjim planovima reforme. Služenje vojnog roka postaje dobrovoljno, a poseban napor ulaže se u stvaranje što kvalitetnije volonterske službe koja bi dugoročno trebala zamijeniti civilnu službu. Prije donošenja konačne odluke o ukidanju obaveznog vojnog roka, potrebno je napraviti opširnu studiju koja će odgovoriti na sva pitanja i probleme prelaska sa obaveznog na dobrovoljno služenje vojnog roka.

PLATFORMA ZA IZGRADNJU MIRA

Platforma za izgradnju mira nudi smjernice za kratkoročno i dugoročno partnersko djelovanje državnih institucija, lokalnih vlasti te nevladinih aktera na doradi i provedbi niza javnih politika koje smatramo neophodnima za povećanje i održivost unutarnje i vanjske sigurnosti RH. Riječ je o obrazovanju, nacionalnoj sigurnosti i represivnom aparatu, regionalnom razvoju, zaštiti i promicanju ljudskih i manjinskih prava i vjerskih sloboda, suočavanju s prošlošću, rodnoj ravnopravnosti i promicanju kulture javnog dijaloga i demokracije te vanjskoj politici i međunarodnim odnosima. Slijedi pregled ključnih smjernica Platforme za izgradnju mira kojima držimo mogućim postići viši stupanj razvoja, demokracije i sigurnosti naše zemlje.

OBRAZOVNA POLITIKA

- integriranje obrazovanja za ljudska prava i mir u relevantne obrazovne predmete te u interdisciplinarne i izvannastavne aktivnosti na svim obrazovnim razinama od osnovne škole do poslijediplomskih i stručnih studija
- Ministarstvo obrazovanja, znanosti i športa treba provesti sveobuhvatnu evaluaciju dosadašnje izvedbe programa Obrazovanje za ljudska prava i demokraciju u osnovnim školama
- treba analizirati i revidirati školske udžbenike kako bi se uklonila pristranost u odnosu na nacionalnu povijest, druge narode, kao i u odnosu na rodna i druga manjinska pitanja te kako bi se uključili dodatni sadržaji vezani uz ljudska prava
- treba osigurati da školski sustavi i proces odlučivanja o obrazovanju uzimaju u obzir raznolike lokalne potrebe korisnika, nastavnog osoblja i ustanova, npr. različitost materinskih jezika; ratom narušeno povjerenje, komunikaciju i suradnju; potrebe osoba s invalidnosti; potrebe za kontinuiranim usavršavanjem nastavnika i prilagođivanjem školskih ustanova za promicanje kulture nenasilja i suradnje
- prilikom decentralizacije obrazovnog sustava koja omogućuje prilagodbu lokalnim potrebama važno je poduzeti mjere za sprječavanje manjka kapaciteta obrazovnih ustanova u manje razvijenim područjima Republike Hrvatske
- treba povećati dotacije za mirovno obrazovanje i uključiti mirovno obrazovanje u sve nacionalne obrazovne strategije. Problem kontinuiranog financiranja edukacijskih programa odražava se na njihovu kvalitetu i prepoznatljivost. Stoga bi trebalo postići da se iz proračuna lokalnih zajednica (županija i gradova), ali i na nacionalnoj razini, izdvaja novac isključivo za edukaciju u izgradnji mira
- treba osigurati pripremu školskih i sveučilišnih nastavnika, odgojitelja i stručnog osoblja za mirovno obrazovanje, što pretpostavlja uključivanje mirovnog obrazovanja u obavezni program stručnog usavršavanja nastavnika i odgojitelja
- treba povećati mogućnosti za verifikaciju neformalnih programa mirovnog obrazovanja na razini države i županija
- treba povećati vidljivost mirovnog obrazovanja u školskom sustavu – npr. uspostavom godišnjih nagrada Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa za promicanje nenasilja i ljudskih prava koja bi se dodjeljivala osnovnoškolskim, srednjoškolskim i visokoškolskim ustanovama
- treba povećati uključivanje roditelja u rad škole te razviti dodatne programe za osvještavanje uloge roditelja u odgojno-obrazovnom procesu. Nužno je ostvariti partnerstvo škole kao institucije, roditelja i učenika u kreiranju i provedbi nastavnog plana i programa
- treba sustavno poticati stvaranje pozitivne slike o pripadnicima nacionalnih manjina te o vrijednosti života u multikulturalnim sredinama

SUOČAVANJE S PROŠLOŠĆU

- treba jačati suradnju između udruga civilnoga društva na stvaranju preduvjeta za kreiranje politike suočavanja s prošlošću na nacionalnoj i regionalnoj razini
- treba razviti obrazovne programe o učinku nasilnih sukoba na pojedince, zajednice i društvo, o utjecaju traume i koracima prema oporavku
- treba osigurati preduvjete za osnivanje i kvalitetan rad memorijalno-dokumentacijskog centra o Domovinskom ratu i drugih dokumentacijskih centara, što uključuje i suzdržavanje od političkog predodređivanja karaktera rata i doseg istraživačkog rada
- državne institucije trebaju artikulirati nacionalni programe izgradnje mira i suočavanja s prošlošću uz potpunu suradnju zainteresiranih strana koje može pridonijeti stvaranju poticajnog ozračja za liječenje osobne i kolektivne traume te organiziranje dokumentacijskih centara radi dokumentiranja podataka o svim žrtvama i nestalim u nasilnim sukobima, što će stvoriti preduvjete za obilježavanje svih grobišta i stratišta te odavanja počasti svim žrtvama bez obzira na strane u sukobu, ali i davanje naknada na simboličnoj i adekvatnoj materijalnoj razini žrtvama i obiteljima žrtava
- zajedničkom strategijom i akcijskim planovima ministarstava kulture i obrazovanja države trebaju stvoriti mehanizme za poticanje i financiranje povijesnih, etnoloških, antropoloških i kulturoloških istraživanja i publiciranje rezultata istraživanja različitih perspektiva povijesnih događaja kako bi se izbjeglo apsolutiziranje jedne istine, ali i uvodilo nove spoznaje u obrazovne programe i udžbeničke sadržaje te promicala multikulturalnost u obrazovanju
- sustavno i trajno treba iz državnog proračuna financirati kulturnu produkciju koja potiče suočavanje s prošlošću, kako na individualnoj, tako i na kolektivnoj razini
- sudove koji procesuiraju zločine počinjene u nasilnim sukobima lokalnog i međunarodnog karaktera potrebno je tehnički adekvatno opremiti te stvoriti uvjete za multidisciplinarnu potporu i zaštitu svjedocima na sudu i u njihovim životnim sredinama
- sustavom formalnog i neformalnog obrazovanja treba uspostaviti programe sustavnog educiranja za civilne inicijative, političke stranke i novinare o važnosti i procesima izgradnje mira i suočavanja s prošlošću kako bi se širio prostor za dijalog o različitim istinama u poslijekonfliktnim, tranzicijskim društvima i propitivala politička odgovornost raznih društvenih aktera u generiranju nasilnih sukoba
- preporučujemo nastavak pune suradnje s Međunarodnim sudom za ratne zločine u bivšoj Jugoslaviji jer će to potaknuti proces suočavanja s prošlošću i procesuiranje ratnih zločina i u domaćim sudovima

REGIONALNI RAZVOJ

- treba uspostaviti jedinstven sustav prikupljanja i publiciranja socioekonomskih pokazatelja razvoja poslijeratnih područja koji je dostupan javnosti, a posebice razvojnim agencijama, civilnom društvu i poslovnom sektoru

- treba uspostaviti redoviti nadzor državnih poticajnih mjera za socioekonomski razvoj poslijeratnih područja kako bi se na vrijeme uočili propusti i problemi, istaknuli uspjesi i utjecalo na negativnu percepciju razvojnog potencijala tih područja
- treba osigurati kvote za potpore partnerskim programima i projektima udruga civilnog društva iz poslijeratnih područja u sklopu programa potpore Zaklade za razvoj civilnog društva i državnih tijela
- u formuliranje regionalnih razvojnih planova treba uključiti predstavnike svih sektora, i lokalnu upravu i samoupravu. U procesu pripreme, planiranja, provedbe i praćenju provedbe javnih politika (nacionalnih strategija) organizacije civilnog društva moraju temeljem javno donesenog sporazuma/ugovora sudjelovati kao priznati i prepoznati partneri državi i njezinim institucijama
- civilno društvo treba se zalagati da se u artikulaciji razvojnih politika eksplicira njihova relevantnost za dugoročnu stabilizaciju, sigurnost i obnovu društvenog tkiva na poslijeratnim područjima, kao i prevenciju od potencijalnih društvenih sukoba
- civilno društvo treba inzistirati na tome da razvojni planovi vode računa o povećanju društvene kohezije svih dionika zajednice i unapređenju programa koji su orijentirani na socijalnu inkluziju marginaliziranih i osiromašenih grupa
- treba osigurati transparentnost procesa evaluacije dosadašnje provedbe regionalnih razvojnih planova u svrhu pravodobnih poboljšanja i prijenosa dobrih iskustava na druge županije
- treba uključiti inicijative za izgradnju mira u lokalnim zajednicama u razvojne aktivnosti u kojima sudjeluje lokalna samouprava, županije itd., posebice kada je riječ o mobiliziranju građana, neformalnoj edukaciji, participativnom planiranju i uključivanju marginaliziranih skupina
- kontinuirano treba ulagati u informiranost građana o razvojnim planovima i inicijativama širom Hrvatske, a posebice na poslijeratnim i nerazvijenim područjima. Pritom je dragocjeno partnerstvo lokalnih vlasti, udruga civilnog društva i lokalnih medija
- treba ekonomski poticati i unapređivati prekograničnu suradnju u prioritetnoj funkciji razvoja lokalne zajednice. Nužno je poštovati specifičnosti i različitosti regionalnih potreba
- kontinuirano treba zagovarati uključivanje koncepta razvoja zajednice u politiku regionalnog razvoja te utjecati na koordinaciju raznolikih fondova za društveni i ekonomski razvoj namijenjenih lokalnim zajednicama
- treba poticati unutarnju mobilnost mladog i radno sposobnog stanovništva, a posebice poticati barem privremene migracije iz razvijenih dijelova u poslijeratna područja. Jedan od mogućih programa jest i uspostava **Volonterske razvojne službe** koja bi potporom države i poslovnog sektora omogućila visokokvalificiranim osobama da godinu dana rade u poslijeratnim područjima, posebice u javnim ustanovama i nevladinim udrugama, kao i osobama iz poslijeratnih područja da provedu praksu u tvrtkama, javnim ustanovama i nevladinim udrugama u drugim dijelovima Hrvatske
- treba poticati društveno odgovorne i uspješne tvrtke da se uključe ili same razviju

programe poticanja socioekonomskog razvoja poslijeratnih područja ili dodatnim ulaganjima u svoj dobavljački lanac ili pak dodatnim inicijativama u zajednici. Suradnja udruga civilnog društva i poslovnog sektora poticanjem održivih mehanizama doniranja osobito vezana uz proces regionalnih operativnih planova (ROP); razvoj zaklada lokalnih zajednica i regija, praćenje učinkovitosti poreznih mjera za poticanje filantropije

- u javnosti treba promicati pozitivne primjere socioekonomskog razvoja poslijeratnih područja, posebice utemeljenih na partnerstvu različitih sektora, kako bi se proširio krug podupiratelja i postupno mijenjala percepcija razvojnih potencijala tih područja

SIGURNOST

- potreban je pomak s koncepta nacionalne sigurnosti prema konceptu ljudske sigurnosti u kontekstu aktualnih reformi sigurnosnog sustava i demilitarizacije društva

- treba odgoditi odluku o što skorijem pristupanju RH NATO savezu

- treba pojačati aktivnosti u sklopu Partnerstva za mir te putem Partnerstva za mir održavati kvalitetne kontakte s NATO savezom i nastaviti reforme demokratizacije, profesionalizacije i depolitizacije vojske

- u Partnerstvu za mir treba raditi na demilitarizaciji regije te pružati pomoć zemljama u regiji za što kvalitetniju reformu vojnog sektora

- treba razviti tehnološke i ljudske kapacitete za prevenciju, krizne intervencije i ovladavanje ekološkim ili drugim akcidentima, požarima i katastrofama posebice radi očuvanja Jadrana i Mediterana

- treba uključiti RH u Međunarodnu mrežu ljudske sigurnosti te predložiti osnivanje međunarodne Agencije o ljudskoj sigurnosti u sklopu UN-a sa sjedištem u RH

- treba povući vojne postrojbe RH iz Afganistana i umjesto vojnih snaga oformiti mirovne timove RH koji će raditi na civilnom razvoju Afganistana u sklopu Agencije za izgradnju mira i pružanja razvojne novčane i tehničke pomoći. Potrebno je razdvojiti mandat UN-a, gdje smo član, od mandata i aktivnosti NATO-a, gdje nismo član.

- služenje vojnog roka treba postati dobrovoljno, a poseban napor potrebno je uložiti na uspostavu što kvalitetnije volonterske službe koja bi dugoročno trebala zamijeniti civilnu službu. Prije donošenja konačne odluke o ukidanju obaveznog vojnog roka, potrebno je napraviti opširnu studiju koja će odgovoriti na sva pitanja i probleme prelaska sa obaveznog na dobrovoljno služenje vojnog roka.

- treba ojačati suradnju udruga civilnog društva i programa Policija u zajednici, kako na lokalnoj razini (suradnja, razmjena informacija, medijacija itd.), tako i na nacionalnoj (edukacija policajaca). Treba usvojiti promjene Zakona o policiji u skladu s najvišim standardima zaštite ljudskih prava te uskladiti procedure slanja policije u inozemne misije s onima za slanje vojske.

- treba unaprijediti kontrolu nad sigurnosnim službama uz evaluaciju i poboljšavanje rada Vijeća za građanski nadzor sigurnosno-obavještajnih agencija
- sustavno treba informirati o pravima azilanata i zagovarati razumijevanje imigracijske politike ponajprije kao politike prevencije od kršenja ljudskih prava utemeljene na shvaćanju imigracije kao doprinosa rastu ekonomskog i kulturnog potencijala umjesto trenutačno prevladavajućeg shvaćanja imigracije kao nacionalne ugroze. Treba osnažiti suradnju udruga civilnog društva na pitanju imigracijske politike i problema azilanata kako bi se utjecalo na aktualnu državnu politiku
- treba zagovarati šire razumijevanje sigurnosti koje počiva na osobnoj sigurnosti, posebice na sigurnosti od fizičkog i psihičkog nasilja. Pritom se preporučuje pozivati na Strategiju nacionalne sigurnosti i tražiti njezinu doradu, sa specifikacijom mjera koje se odnose na ulogu civilnih aktera i unutarnju sigurnost. Potrebno je inzistirati na redovitoj doradi i osvježavanju svih strateških dokumenata iz područja sigurnosti i obrane.
- treba pripremiti prijedlog uspostave Volonterske razvojne/mirovne službe koja bi iskoristila resurse civilne službe (nakon ukidanja vojnog roka) te, na temelju četiri nacionalne strategije (Strategija nacionalne sigurnosti, Nacionalnog programa za mlade i buduće Strategije razvoja civilnog društva te Nacionalne strategije regionalnog razvoja), potaknula unutarnju mobilnost mladih ljudi iz razvijenih u poslijeratna područja i obrnuto, te osigurala dodatne kapacitete za programe društvenog razvoja na poslijeratnim područjima. Time bi ta služba izravno pridonijela povećanju unutarnje sigurnosti
- treba promicati medijacijske službe u zajednici kao važan mehanizam povećanja kapaciteta lokalnih zajednica u konstruktivnom rješavanju sukoba, na individualnoj i kolektivnoj razini
- kontinuirano treba pratiti transparentnost sigurnosno-obavještajnih agencija stalnom komunikacijom s Vijećem za građanski nadzor sigurnosnih službi te poticanjem javne rasprave
- kontinuirano treba zagovarati civilni nadzor vojske i zagovarati reformne procese koji pridonose potpunoj usklađenosti HV-a s vrijednostima Ustava RH. Sistematski razvoj civilne komponente obrambeno-sigurnosnog sustava treba se odvijati na način da dolazi do širenja kruga stručnih osoba, te rasprave voditi unutar sigurnosnih i obrambenih foruma u sklopu civilnog društva.
- treba posebice inzistirati na isključivo obrambenoj funkciji HV-a te snažnoj edukaciji vojnog osoblja o ljudskim pravima i izgradnji mira. Sticanja sigurnosno-obrambenih znanja moraju biti otvorena i za osobe van državnih sustave, tj. otvorene i zainteresiranim civilima.
- treba poštovati i uključiti iskustva stručnjake za izgradnju mira i mirovnih aktivista (iz Hrvatske i drugih zemalja) u pripremi edukacije članova misija UN-a (i drugih međuvladinih udruga) u kriznim područjima
- kontinuirano treba pratiti vanjsku politiku Republike Hrvatske te reagirati na svaki pokazatelj odstupanja od Ustava RH i mirotvornog regionalnog i međunarodnog djelovanja (npr. uključivanje u nelegalne vojne operacije poput SAD-ove okupacije Iraka)

- treba poticati razmjenu iskustava između zemalja čija se sigurnosna politika temelji na konceptu izgradnje mira (primjerice Kanade) i Hrvatske te proučiti iskustva neutralnih zemalja (primjerice Švicarske)

ZAŠTITA I PROMICANJE LJUDSKIH I MANJINSKIH PRAVA I VJERSKIH SLOBODA

- treba dokumentirati netrpeljivošću motivirano nasilje (zločin iz mržnje) i pripremiti program prevencije

- treba pratiti i dokumentirati sve oblike povreda ljudskih prava i manjinskih prava i predlagati mjere za edukaciju i prevenciju te osigurati novac u proračunu za sustavan nadzor i potporu žrtvama koji provode udruge za ljudska prava

- treba artikulirati strategiju aktivnog afirmiranja identiteta i integriranja nacionalnih manjina, posebice za one prema kojima postoji velika socijalna distanca (Srbi, Romi...)

- treba donijeti dodatnu zakonsku regulativu o financiranju manjinskih emisija u elektroničkim medijima koja će uključivati i kriterije za dodjelu novca kako bi se mogao provesti članak 18. Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina

- treba odrediti brojčanu predstavljenost pripadnika nacionalnih manjina u tijelima lokalne uprave i samouprave prema posljednjim biračkim popisima, a ne prema rezultatima popisa stanovništva iz 2001., to jest provesti članak 20. stavka 7. Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina, te poništiti odluku Vlade HR od 22. 7. 2005., jer je u suprotnosti s Ustavnim zakonom o pravima nacionalnih manjina

- treba osigurati preduvjete za izbor modela obrazovanja na jezicima i pismu nacionalnih manjina, upoznati roditelje sa zakonskim mogućnostima obrazovanja na jezicima nacionalnih manjina te omogućiti da ravnatelji svih osnovnih i srednjih škola provedu ankete za roditelje kako bi im se omogućio odabir željenog modela obrazovanja i izbor religijskog odgoja (vjeronauka)

- treba poboljšati zakonski okvir u skladu s međunarodnim standardima te povećati transparentnost i učinkovitost državnih institucija odgovornih za zaštitu ljudskih prava

- treba promicati ravnopravnu i proporcionalnu zastupljenost nacionalnih manjina u skladu s odredbama Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina

- treba namaknuti novac iz proračuna za nadzor provedbe Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina i povratka, a nadzor obaviti u suradnji s vijećima nacionalnih manjina i udrugama civilnog društva

- treba osigurati poštovanje prava i afirmiranje potreba nacionalnih, etničkih, vjerskih, rodnih, seksualnih i drugih manjina, poput osoba s posebnim potrebama

- treba osigurati jednake mogućnosti za obrazovanje i zapošljavanje najsiromašnijih i višestruko diskriminiranih skupina, poput Roma

- treba educirati pravosuđe i policiju o ljudskim i pravima manjina te o prevenciji od netrpeljivošću motiviranog nasilja

- treba pripremati godišnje nacionalne izvještaje o nasilju i zdravlju, na tragu Svjetskog izvještaja o nasilju i zdravlju koji je pripremila Svjetska zdravstvena udruga
- treba prihvatiti strategije za prevenciju i suzbijanje svih oblika nasilja na osobnoj, institucionalnoj i društvenoj razini

RODNA RAVNOPRAVNOST

- treba osigurati uključivanje Rezolucije 1325 Vijeća sigurnosti UN – Žene, mir, sigurnost u zakonske i podzakonske akte
- kao nadogradnja na dosadašnju suradnju i mirotvorni rad ženskih grupa cilj je razviti regionalnu platformu za uključivanje rodne perspektive u sve programe prevencije i transformacije sukoba, izgradnje mira kao i društvene obnove na lokalnoj, nacionalnoj i regionalnoj razini. Učinkovita strategija osvještavanja o rodnoj perspektivi rata i rada na izgradnji mira jedan je od preduvjeta održivog mira u cijeloj regiji
- postojećim komunikacijskim kanalima među udrugama u Hrvatskoj i regiji treba promicati i podupirati ženski mirovni aktivizam te rodnu perspektivu izgradnje mira. To uključuje prikupljanje i publiciranje konkretnih doprinosa žena izgradnji mira, analizu lokalnih potreba i izazova, educiranje javnosti kampanjama, javnim raspravama i medijima
- treba potaknuti suradnju Ženske mreže Hrvatske, drugih udruga civilnog društva te javnih ustanova u Hrvatskoj i regiji radi izrade strategije integracije rodne perspektive u programe izgradnje mira, kao i strategije integracije pitanja vezanih uz izgradnju mira u politiku i aktivnosti promicanja rodne ravnopravnosti
- treba zagovarati dodjelu novca iz državnih proračuna za sigurnost i rodnu ravnopravnost kao potporu rodno osjetljivom radu na izgradnji mira
- treba zagovarati primjenu Rezolucije 1325 Vijeća sigurnosti Ujedinjenih naroda, naslovljenu Žene, sigurnost, mir te osigurati povećanje zastupljenosti žena na svim razinama odlučivanja u nacionalnim, regionalnim i međunarodnim institucijama i mehanizmima za sprečavanje i rješavanje sukoba
- treba zagovarati kazneni progon odgovornih za genocid, zločine protiv čovječanstva, ratne zločine, uključujući one koji se odnose na seksualno nasilje nad ženama i djevojkama
- treba zagovarati da se u programima reintegracije i reparacija uzmu u obzir različite potrebe žena i muškaraca bivših boraca te da se uzmu u obzir potrebe osoba ovisnih o njima
- treba zagovarati ratifikaciju i primjenu relevantnih međunarodnih konvencija vezanih uz vezu između rodne ravnopravnosti i sigurnosti (to se posebice odnosi na borbu protiv organiziranoga kriminala – trgovine ljudima i eksploatacije žena, kojem pogoduje politička i ekonomska nestabilnost ratnih i poratnih područja)
- treba educirati pripadnike sigurnosnih službi (policije, tajnih službi, vojske, posebice mirovnih misija) o rodnoj ravnopravnosti

- treba sudjelovati u izradi regionalne strategije rodne ravnopravnosti u kontekstu izgradnje mira i sigurnosne politike
- treba provesti rodnu analizu pozitivnih i negativnih posljedica rata u Hrvatskoj, artikulirati preporuke te ih integrirati u socijalnu i razvojnu politiku
- treba poticati međunarodne udruge koje rade u ratnim i poslijeratnim područjima da osoblje educiraju o rodnoj ravnopravnosti te provode programe koji pridonose rodnoj ravnopravnosti i afirmiranju uloge žena u izgradnji mira

PROMICANJE KULTURE JAVNOG DIJALOGA I DEMOKRACIJE

- treba promicati i prakticirati kulturu dijaloga u raspravama u civilnom društvu i javnosti uopće
- treba poticati pisanje o toleranciji i izgradnji mira stvaranjem nove nagrade za reportažu, komentar, feljton koji pridonosi izgradnji održivog mira
- treba proširiti edukaciju novinara i urednika o ljudskim pravima, izgradnji mira i kulturi nenasilja
- treba pratiti rad Vijeća HRT-a i predlagati poboljšanja preko predstavnika udruga civilnog društva

VANJSKA POLITIKA I MEĐUNARODNI ODNOSI

- treba poticati europske integracije i međunarodne razmjene u procesima reformi
- treba stvoriti brand "Hrvatska zemlja izgradnje mira"
- treba poboljšati regionalnu suradnju u jugoistočnoj Europi
- aktivno treba sudjelovati u međunarodnim udrugama i institucijama koje rade na kontroli širenja naoružanja, prevenciji od oružanih sukoba i poslijeratnoj izgradnji mira, npr. u sustavu UN-a
- treba poboljšati suradnju s drugim ratom pogođenim zemljama na različitim kontinentima
- treba negovati međunarodnu suradnju, posebice u obrazovanju, kulturi i gospodarstvu
- treba jačati civilnu komponentnu izgradnje mira (multitrack diplomacy, poslijekonfliktni razvojni programi, razmjena znanja civilno društvo – stručnjaci, Hrvatska razvojna agencija)